

arenaidé
September 2015
Ny Tid rapport 28

Søren Krarup

Konservatismens tredje våg
Per Wirtén

Søren Krarup
– konservatismens tredje våg

Arena idé

Stockholm 2015

©Arena idé och Per Wirtén

Omslagsfoto: Jacob Bøtter/Flickr.com

apporten kan laddas ner från www.arenaide.se/rapporter

Författarpresentation

Per Wirtén är författare och frilansjournalist. Han skriver regelbundet för bland annat Expressen och Dagens Arena. Han var chefredaktör för Arena fram till 1 januari 2010 och var också en av tidningens grundare.

INGRESS.....	6
INLEDNING.....	7
DET BÖRJADE 1789.....	10
NEDERLAGENS HISTORIA	12
1940.....	13
1972.....	14
1983.....	14
KONSERVATISMENS TREDJE VÅG	16
NATIONEN	19
MÅNGKULTUREN	20
POPULISMEN	22
POLITIKENS OTILLRÄCKLIGHET	25
PISKAN	26
LITTERATUR	27
TIDIGARE RAPPORTER I SERIEN NY TID	28

INGRESS

Dansken Søren Krarup är Dansk Folkepartis intellektuella röst. I mer än femtio år har han envist utarbetat en hård konservatism för 2000-talet. Dansk politik lever nu under hans skugga. Men han tillhör också en europeisk rörelse, den nya våg av nationell konservatism som sveper fram med EU-motstånd, invandringsfientlighet och islamofobi som samlande politik. Om Søren Krarups idéer segrar innebär det slutet för det öppna samhället. Men den här texten är inte en kritik eller uppgörelse med Krarup, utan en undersökning och ett försök att genom honom förstå hur konservatismens tredje våg har förvaltat och förnyat ett gammalt demokratifientligt arv.

INLEDNING

2000-talet har blivit Søren Krarups tid. Under årtionden var han en otidsenlig outsider i den danska välfärdsstatens framtidsoptimism. Hans röst kom från en plats uppfattad som avlägsen och provinsiell: prästgården i Seem på västra Jylland. Och de konservativa uppfattningarna i hans utpräglad intellektuella debattböcker verkade höra till en förgången tid. Han angrep reformismens ambitioner att demokratisera samhällslivet och jämna ut gamla hierarkier. Han förkastade hela den västeuropeiska efterkrigstidens politiska och humanistiska fundament. Krarup var en landsortspräst som stod kvar på en perrong där tågen för länge sedan slutat stanna.

När han 1986 med oväntad kraft tog plats i den offentliga debatten, och blev känd över hela Danmark som invandringsmotståndare, beskrevs han i dagstidningarna Ekstrabladet och Politiken som "Sorte Søren" och "Den sorte præst fra Seem". Det var i första hand inte hans svarta prästkappa de syftade på, utan färgen på hans politiska idéer.

I samband med Dansk Folkepartis stora genombrott i valet hösten 2001 blev han invald i Folketinget. Partiet var inte längre ett litet skränigt oppositionsparti, utan infångat som samarbetspartner till den liberala Venstreregeringen. Under våren 2002 spelade han en nyckelroll i förhandlingarna när landet beslutade om en delvis ny flykting- och integrationspolitik med i vissa avseenden främlingsfientlig prägel.

Søren Krarup var inte längre en underdog som med enkla retoriska trick kunde framställa sig som en bister folklig upprørsledare mot landsförrädarna i Köpenhamn. Han var nu själv en makthavare. Men mest av allt befann han sig mitt i, vad som började se ut som, ett större politiskt skifte. Han hade blivit en av de mest konsekventa och välformulerade rösterna i den nya starka konservativa våg som börjat påverka hela Europa – den hårda konservatismens återkomst.

Det är en förenkling att beskriva Søren Krarup som Dansk Folkepartis ideolog. Han var verksam som målmedveten opinionsbildare långt före både Framstegspartiet och Dansk Folkeparti. Hans första bok kom redan 1960. Men han har varit en intellektuell vägröjare som förankrat partiet i ett större sammanhang av "danskhet", i en längre historia av "motståndskamp" och med enkla raka ord gett en länge stendöd

*Søren Krarup
var verksam
som
målmedveten
opinionsbildare
långt före både
Framstegs-
partiet och
Dansk
Folkeparti.*

konservatism nytt liv. I Jyllands-Posten beskrev han sig i självmedveten stil som fadern och "Dansk Folkeparti som en slags barn af mig".

I boken *Det nye højre i Danmark* beskrev författaren och idéhistorikern Rune Engelbreth Larsen, redan några månader innan det spektakulära genombrottet i folketingsvalet 2001, den betydelse Søren Krarup och hans kusin (fætre på danska) och politiska vapendragare prästen Jesper Langballe hade för Dansk Folkeparti: "De to fætre er ikke 'politikere', men lidenskabelige agitatorer med den fulde overbevisning om deres egen historiske mission, og intet som helst kan distrahere dem herfra, og intet kan intimidere dem, de kan ikke købes, og de er helt og aldeles hævet over ethvert 'realpolitisk' forlig, så længe de ene og alene ser det som deres Gudsgivne opgave att frelse fædrelandet fra invandring og internationalisering."

I *Nullerne* beskriver den politiska journalisten Roald Als, från Politiken, hur Krarup gav Dansk Folkeparti stadga i de återkommande debatterna i Folketinget om Danmark och EU. Partiets motstånd var i huvudsak instinktivt formulerat, men med Krarup fick det "en gennemtænkt begrundelse" när det fogades samman med ett välformulerat hat mot upplysningen, de mänskliga rättigheterna och internationalismen. Han placerade partiet i ett större och djupare sammanhang.

Efter fem år som stödparti till Venstres regering summerade Søren Krarup sin och Dansk Folkepartis politiska insats i den lilla boken *Systemskiftet – i kulturkampens tegn*. Tonen var triumfatorisk. Han beskrev det som skett som ett Systemskifte med stort S, "en historisk begivenhed, der for så vidt inleder en ny epoke eller periode i historie". Han tillmätte den politiska vändningen samma betydelse som parlamentarismens danska genombrott hundra år tidigare. Men 2001 var inte ett konstitutionellt skifte, konstaterade han. Utan ett politiskt skifte av annat slag: ett folkligt oppvaknande, en väckelse av folksjälens – folkeåndens. Danskarna hade reagerat "instinktivt" mot en politik som var på väg att göra dem till främlingar i sitt eget land, mot en flyktinglag som var "en slags voldtægt af danskerne" under vackra paroller om tolerans och öppenhet. Systemskiftet 2001 var "nationens svar". Det som inleddes var en uppgörelse med det han kallar Systemet Politiken – kulturradikalismen, moderniteten och humanismen – och han försäkrade att Venstres statsminister Anders Fogh Rasmussen i stort sett verkade dela samma uppfattning.

Det kulturella systemskiftet innebar ett förändrat sätt att tala om Danmark, omvärlden och den mångkulturella verkligheten.

Jyllands-Postens Muhammedkarikatyrrer fungerade som signal för en mer fientlig attityd mot islam i synnerhet och "de främmande" i allmänhet. Men skiftet utmynnade också i en rad politiska beslut. Søren Krarups första prioritet i förhandlingarna med regeringen våren 2002 var att genom språktest göra det svårare för de invandrade att få danskt medborgarskap. Den så kallade 24-årsregeln innebar att man inte kunde bo kvar i landet om man gifte sig med en utländsk medborgare under 24 år. Reglerna för familjeåterförening blev mer intoleranta. Danmark anslöt sig till EU:s "vägrarfront" med länder som säger nej till fortsatt integration och mer överstatlighet. Utrikespolitiken bytte spår bort från det man uppfattade som ett gammalt småstatskomplex. Landet deltog bland annat i den amerikanska markinvasionen av Irak – med den gamla u-båten "Sälen".

I slutet av sin bok spekulerade Krarup om Danmark, genom systemskiftet, hade blivit ett europeiskt föregångsland: "de menige, europæiske folk ser med længsel og håb mod Danmark". Han tyckte sig se hur folksjälén i Europas olika nationer vaknade en efter en och följde det danska exemplet. Han noterade spydigt att svenskarna däremot föredrog att fortsätta leva hunsade, rädda och förtryckta.

Søren Krarup har envist argumenterat för de ståndpunkter som utmärker de senaste årtiondenas växande nationalistiska och konservativa opinioner: nej till EU, nej till rättighetsrevolutionen, nej till invandring, nej till öppna gränser, nej till mångkulturell samexistens och nej till alla idéer om människans frigörelse. I hans böcker och artiklar utgår alla dessa nej från en sammanhängande syn på människan och samhället. Han har utan att förändra sin samhällssyn blivit inropad från idédebattens periferi till dess mitt. Det finns anledning att intressera sig för Krarup. Han har slipat fram en antihumanism som finner gehör. Hans tänkta systemskifte är ett avsked till det öppna samhället.

*Søren Krarup
har envist
argumenterat
för de
ståndpunkter
som utmärker
de senaste
årtiondenas
växande
nationalistiska
och
konservativa
opinioner.*

DET BÖRjade 1789

I konservatismens hem blickar man alltid ut mot ett skymningslandskap. Varje morgon står solen lite lägre och skuggorna har blivit en aning längre. Oswald Spenglers berömda boktitel *Untergang des Abendlandes – Västerlandets undergång* växte till ett begrepp under mellankrigsåren och sammanfattar konservatismens ständiga stämningsläge. Världen och i synnerhet Europa befinner sig i en process av förfall och sammanbrott. Søren Krarup ansluter sig helhjärtat, nästan lustfyllt, till föreställningen om hur ett tilltagande sönderfall ödelagt det som visserligen varit en kärv och begränsad – men ändå en sannare värld präglad av mänsklig resning.

Krarups böcker är fulla av historiska vändpunkter som markerar den tilltagande upplösningen. Varje bok är en upprepning med små variationer av en till sist mycket välbekant historia. Den är visserligen alltid dansk, men man förstår att den har allmängiltig betydelse. Den ser olika ut i olika länder, men den allmänna tendensen är densamma: utarmning, svek, förräderi.

I sin kanske mest ambitiösa bok *Det moderne sammenbrud* gör han en resa till den ursprungliga brottsplatsen, Paris. Revolutionens paroller "Frihet, jämlikhet, broderskap" markerar nämligen det långa förfallets inledning.

Under några dagar vandrar han genom Paris. Han grubblar över frågan vad revolutionen egentligen innebar. Han finner svaret på två platser. Först i Justitiepalatsets källare där Marie Antoinette hölls fängslad för att sedan föras ut på torget och giljotineras. Och sedan i Notre-Dame-katedralen där man ersatte mässan med ceremonier till förnufts ära och där deklarationen om de mänskliga rättigheterna lästes upp som "den ny tids hellige skrift". De båda platserna berättade om den avrättade monarken och den plundrade kyrkan. De gamla auktoriteter som hållit samhällslivet på plats avskaffades med demonstrativ brutalitet. Han skriver med glödande indignation om hur såren sedan dess aldrig läkt. Uppdraget är därför fortfarande, 225 år senare, att återställa ordningen efter den virvelvind av mänsklig förödelse som revolutionen och upplysningsfilosoferna släppte loss.

1789 års idéer om förnuft, framsteg, jämlikhet, rättigheter och individernas rätt att sträva efter egen lycka har sedan dess, under olika förhållanden, provocerat konservativa. För Søren Krarup är själva humanismen det mest förödande arvet från 1789. Han förkastar föreställningen att människan är tillvarons mittpunkt och måttstock. Och därmed även att människor och samhällen är

förändringsbara genom sociala reformer och självständigt handlande. Föreställningar om människans frigörelse och självförverkligande innebär en "förgudning" av människan. Reformismen är en förhåvelse. Den skapade utnämner sig själv till skapare. Människors försök att definiera sig själva och utifrån politiska värderingar forma bättre samhällen leder ofrånkomligen till våld, terror och övergrepp. Människan är inte fri i egen rätt, bara i det ögonblick hen accepterar sin plats som Guds skapelse. 1789 var ett slags modernt syndafall. Humanismen innebär inte möjlig frigörelse utan modern mänsklig förnedring.

Under sina vandringar genom Paris drog han till sist slutsatsen att revolutionen innebar " sammenbruddet af alle værdier og af enhver lov, fordi mennesket er blevet sin egen lov og egen Gud, den selvrealiserende moderne verden, sensationerne og effekternes hensynsløse fremtrængen, menneskefordnedrelsens århundrede under dække af omsorg for mennesket, guillotinets, koncentrationslejrenes, øvermenneskets dæmoniske selvretfærdighed og sejrsgang. [...] Det er en udvikling, der har gjort den menneskelige tilværelse og det borgerlige liv til hvirvel og fortvivelse, fordi den har myrdet Gud eller skaffet den ubetingede fordring bort, hvad der vil sige, at den har gjort skabningen til skaber. Deraf kommer det hele. Der er et religiøst problem. Derfor er alt blevet til tomhed, blod og tyranni, og derfor skal den menneskelige virkelighed genindsættes som *menneskelig* på den eneste måde, det kan lade sig gøre: ved at Gud forkyndes som menneskets herre og skaber."

I grunden betraktar alltså Krarup "problemet" som religiöst; att människorna vänt sig bort från Guds ord. Men i hans böcker framställs det som i lika hög grad ett politiskt. Existens, gudstjänst och politik hänger nämligen samman. De bör egentligen hållas isär, men är ändå oskiljaktiga, tycks han mena i olika dunkla och oklara formuleringar om förhållandet mellan religion, stat och politik.

En uppgörelse med det urspårade samhället måste börja med 1789. Det får konsekvenser för politiken 2015. Han har i sina böcker fogat samman en dansk historieskrivning, utmärkt av oupphörliga nederlag och reträtter – både geografiska och politiska. De enda som försökt motverka dem är konservativa så kallade fosterlandsvänner av olika slag. Om man accepterar hans berättelse om Danmark framstår Dansk Folkepartis genombrott 2001 som en folkets räddning undan självförintelse. Politiken är existentiell; och den kan vinnas med hjälp av kulturkamp och historieskrivning.

NEDERLAGENS HISTORIA

1871 återvände skribenten Georg Brandes till Köpenhamn efter en resa genom Europa. Han hade med sig samtidens mest moderna idéer, de som utvecklats i ekot efter franska revolutionen: individens strävan efter självförverkligande och samhällets frigörelse från religionens och traditionens fördomar. Han utvecklade en enorm energi som kritiker och introduktör av kontinentalt tänkande. Tio år senare startades morgontidningen Politiken som präglades av samma anda. Den framgångsrika anstormningen har kallats kulturradikalism. Den var ett frontalangrepp mot tidens auktoriteter och innebar det modernas genombrott i både politiken och kulturlivet. Brandes skakade inte bara om Danmark, utan hela Skandinavien.

Søren Krarup uppfattar genombrottet som ett avgörande nederlag och inledningen till det danska samhällets förfallsprocess. Han menar att kulturradikalerna kom att bestämma debatten och dominera samhällseliten i Danmark under hela 1900-talet. Kulturradikalismen har därför utvecklats till hans filosofiska och politiska huvudfiende. Det är först när kulturradikalerna trängts ut från tidningsredaktioner, universitet, statsförvaltning och kulturliv som man kan komma åt de djupare liggande problemen: humanismen, demokratismen och internationalismen.

Även i Sverige fick kulturradikalismen bestående betydelse som intellektuell impuls och rörelse. Den har förts vidare av en rad starka röster som August Strindberg, Ellen Key, Herbert Tingsten, Olof Lagercrantz och Tiina Rosenberg. Viktiga politiker som Hjalmar Branting, Karl Staaff och Olof Palme har varit typiska kulturradikaler. Den har gett styrka till just de frigörande rörelser Søren Krarup avskyr: feminismen, antirasismen, kosmopolitiken och hbtq-aktivismen.

Frihetsbegreppet har varit av avgörande betydelse för Georg Brandes, 1880-talets kulturradikaler och de generationer som följt samma stigar. Det var en frihet som med Krarups ord kan sammanfattas som "frihed til at udfolde sig ubegrenset, frihed til at realisere sig selv og sine behov, frihed til at være sin egen herre og skaber". Men för Krarup har friheten nästan motsatta innebörder, nämligen att underordna sig ett uppdrag som människa och acceptera de begränsningar som bestämts av Gud, arvet och den egna litenheten. Man kan förenkla de två frihetsbegreppen som antingen självförverkligande eller underkastelse.

En av Søren Krarups huvudanklagelser mot Georg Brandes är att han öppnade Danmark för utländska idéer. Det kan verka

marginellt, men har avgörande betydelse. Kulturradikalismen släppte in det främmande. Danmarks egna kulturarv relativiserades. Danskhetens värde devalverades. För Krarup går det en rak linje från invandrad filosofi till invandrade kroppar. Kulturradikalerna förde in ett virus i nationens själ – landsförräderiets. I Søren Krarups böcker nämns nästan ingen utländsk idédebatt. I sin beundrande men läsvärda idébiografi *Søren Krarup og hans tid* gör Mikael Jalving en lång lista över alla de internationellt kända teologer, filosofer, författare och intellektuella som rört sig i samma idésfärer men ändå lyser med sin frånvaro i Krarups böcker. Inga referenser. Inga omnämnanden. I stället utgår han konsekvent från dansk tradition: Kierkegaard, Grundtvig och rader av mer obetydliga präster, politiker och författare. Den som läser honom blir oavsiktligt bildad i modern dansk kyrkohistoria, eftersom det är den han försöker framhäva som den danska "folkeåndens" sammanhållande mittpunkt. Det är som att han även i detta avseende måste kontra kulturradikalismen. Krarups projekt är att i alla avseenden täta landets gränser från läckage. Danmark är gott nog utan att resten av världen behöver inkluderas.

I hans historieskrivning jämnade kulturradikalernas seger på 1880-talet marken för en rad milstolpar i landets dystra vandring mot sönderfall. I synnerhet tre är viktiga att nämna för att förstå grundpelarna i Krarups, och även Dansk Folkepartis, hårt nationella konservatism.

1940.

Søren Krarups pappa var också präst och aktiv i den danska motståndsrörelsen mot Nazitysklands ockupation av landet. Under slutskedet tvingades pappan gå under jorden för att inte bli arresterad och kanske avrättad. Ockupationsåren är ingen ärofull dansk historia. Landet gjorde inget motstånd när tyskarna rullade in i april 1940. De stora partierna bildade samlingsregering som samarbetade med tyskarna, ända fram till 1943 då situationen förändrades. Motståndsaktivister jagades av dansk polis. Efter kriget följde ingen ordentlig uppgörelse med samförståndspolitik. Søren Krarup menar att det avslöjar hur etablissemangen i Köpenhamn, påverkat av kulturradikalismen, redan då slarvat bort fosterlandskärleken och därför enkelt kunde sälja ut landet. Att samma politiker sedan, till synes obekymrade, fortsatte regera skapade en grundläggande misstro mellan folket och eliterna. Den har aldrig reparerats. Och det är i den, enligt Krarup helt berättigade, misstron Dansk Folkeparti funnit sin livsluft och sitt uppdrag.

Det är viktigt att påpeka att han uppfattar motståndsrörelsen som uteslutande motiverad av kärlek till hemlandet och inte alls av demokratiska värderingar; den riskerade aldrig livet för abstrakta idéer om mänskliga rättigheter. Därför är han märkligt fientlig till efterkrigstidens antifascism.

1972.

Under folkomröstningen om danskt medlemskap i EEC 1972 var Krarup aktiv i Folkbevægelsen mod EF. Men en stor majoritet, med stöd från hela näringslivet och det politiska etablissemangen, röstade ja. Ögonblicket när den socialdemokratiska statsministern Jens Otto Krag skrev under som ny medlem betraktar han som en nationell kapitulation, helt annorlunda men ändå inte olik den som följde efter den tyska ockupationen 1940.

Konsekvensen av inträdet i EEC var att danskarna successivt skulle upphöra att vara ett folk och i stället förvandlas till en europeisk befolkningsgrupp.

Som en reaktion på medlemskapet skrev han boken *Fædreland og folkestyre* som inleds med de ödesmättade orden "Det var engang et folk". Konsekvensen av inträdet i EEC var att danskarna successivt skulle upphöra att vara ett folk och i stället förvandlas till en europeisk befolkningsgrupp. Det var ett landsförräderi som genomförts av folkets majoritet: "Folkets opløsning som folk er sket under folkestyret". Men rörelsen mot anslutning till EEC uppfattade han samtidigt som en möjlig början på en större och djupare folkresning. "Hen over billedet af de sidste hundrede års danske historie træder stadigt tydeligere et vandmærke frem, som viser et folk, der er blevet svigtet af opportunistiske politikere, hvis bekymring aldrig gik længere end til næste valg, og for hvem helhedens og dermed folkets tarv altid blev til noget underordnet. [...] Det skimtes nu, hvor folket er blevet nedlagt i overenstemmelse med en politisk udvikling, der aldrig tog hensyn til folket som folk. Vi sider med noget, det godt kan være en grundskavank ved en demokratisk udvikling, som er blevet gjort sakrosant og urørlig. Tiden er inde til at stille kætterske spørgsmål." Det som behövdes var en uppgörelse som var en självuppgörelse. Det danska folket måste väckas för att räddas från total självförintelse. Tiden började rinna ut.

1983.

Den tredje milstolpen i Krarups historieskrivning är flykting- och invandringslagen från 1983. Lagen innebar att Danmark fick en modern och förhållandevis rättssäker asylprocess med respekt för

internationella konventioner. Varje asylsökande skulle få individuell prövning och fallen avgöras i civil domstol. Om de fick uppehållstillstånd, och därmed så småningom också medborgarskap, skulle de få återförenas med sina närmaste enligt rätten om familjeåterförening.

Det för Krarup avgörande var att internationella konventioner om mänskliga rättigheter – 1789 års idéer! – därmed blev viktigare än danskt självbestämmande. Han ansåg det självklart att danskarna på egen hand skulle kunna handplocka vilka de ville godta som flyktingar och vilka som inte ansågs passa in och därmed borde avvisas. Han erkänner *ingen* internationell rätt.

Nationsgränsen måste försvaras på alla områden, alla fronter. Så här sade han på Dansk Folkepartis årsmöte 2011: "Lovgiverne i 1983 nedlagde i realiteten Danmark som nation, da de åbnede døren på vid gab for den moderne folkevandring fra den tredje verden og forbød danske myndigheder at gøre forskel på en dansk statsborger og en fremmed fra Mellemøsten." I sin bok *Systemskiftet* beskriver han lagen som en våldtäkt på Danmark.

För Søren Krarup blev 1983 en vändpunkt. Han gick från att skriva, föreläsa och predika till att även bli en uppfinningsrik aktivist. Med motståndet mot invandringen och den europeiska integrationsprocessen – som hängde samman, var man mot den ena var man nödvändigtvis även mot den andra – hittade han äntligen stabil grund för sin huvudfråga: att rulla tillbaka kulturradikalismen och begränsa den franska revolutionens skadeverkningar.

Genom den successivt och i olika böcker frammejslade historien om nederlagen och förräderierna pekas ett sammanhängande komplex av fenomen, praktiker och idéer ut som den konservativa renässansens mäktiga fiende: humanismen, den sociala ingenjörskonsten, internationaliseringen, rättighetsrevolutionen, mångkulturen och migrationen. I likhet med många andra konservativa har han varit mer intresserad av att fixera en tydlig fiendebild än att utveckla de egna alternativen. Han betraktar sig själv som en motståndsmän. Hans politik är negationens.

KONSERVATISMENS TREDJE VÅG

1939 identifierade Herbert Tingsten, då professor i statsvetenskap, i boken *De konservativa idéerna* två starka vågor av politisk konservatism. Den första svepte fram under 1800-talets första decennier som reaktion på den franska revolutionens populära program. Edmund Burkes *Reflections on the Revolution in France* fungerade som inspirerande manifest med ofta citerade meningar som "när jag reformerar ska det vara för att bevara" eller den lite längre "Den enskilde individen är dåraktig; massan är under vissa tider dåraktig, då den handlar utan att överväga, men släktet är klokt och om det får tid på sig har släktet alltid rätt". Idéerna om demokrati, rättigheter och jämlikhet förkastades. Auktoriteternas och traditionens makt skulle återupprättas.

Konservatismens andra våg utlöstes åren kring första världskriget, som en reaktion på demokratins stora genombrott. Civilisationen ansågs omedelbart hotad av massans anstormning och majoritetens diktatur över de bildade och upplysta. I *Ålskade fascism* påminner Henrik Arnstad om den mäktiga vågen av konservativa kupper och maktövertaganden som mellankrigsårens mest bortglömda historia. De flesta antidemokratiska hot kom inte från fascister utan från de radikalt konservativa. Bland den andra vågens mest betydande skribenter fanns fransmannen Charles Maurras, knuten till den lilla men inflytelserika Action française, som i sitt manifest slagit fast att nationalismen var "en tvingande förnuftssanning av matematisk nödvändighet". Maurras var antidemokrat, antisemit och antikapitalist – en typiskt hänsynslös högerrevolutionär i sin tid.

Bara två årtionden efter att Tingstens bok kommit ut ansågs de konservativa hoten mot demokratin avvärdade. 1960 dödförklarade amerikanen Daniel Bell konservatismen i sin berömda bok *The End of Ideology*. USA skulle fortsättningsvis domineras av upplysta "liberals" och Europa pendla mellan i huvudsak samsynta kristdemokrater och socialdemokrater. Tingsten och andra svenska debattörer och forskare höll med. Det såg ut som de skulle få rätt.

I det svenska Högerpartiet hade samtidigt den hårt konservativa falangen börjat trängas undan. På Svenska Dagbladets ledarredaktion dröjde sig skribenter som Leif Carlsson kvar och i kulturdebatten hördes fortfarande Sven Stolpe, men utan egentligt inflytande. Tage Lindbom, den enda svensk som kan jämföras med Søren Krarup, skrev i tilltagande ensamhet och blev i största hemlighet praktiserande muslim. Klassikerna – Burke, de Maistre, Sismondi och Maurras – föll i glömska. Den konservativa högern

började påminna om darriga äldre män på begravningskaffe.

Men på 1990-talet fick deras idéer en oväntad renässans i delvis ny form. Konservatismens tredje våg var inte i första hand en reaktion på demokratin, utan på invandring, mångkultur och EU. Återigen restes krav på nation, tradition och ordning. Den kom precis som i de två första vågorna i många former. Hårda och mjuka. Redan 2008 summerade Arenas dåvarande chefredaktörer Devrim Mavi och Karolina Ramqvist den nya konservativa lockelsen med tre träffande ord: "Bakåt, inåt, hemåt". Søren Krarup tillhör den tredje vågens än så länge tunna skara intellektuella.

I *De konservativa idéerna* tecknade Herbert Tingsten historien om två delvis överlappande strömningar: kontrarevolutionärerna som med hårda medel ville återställa den gamla ordningen och den socialreformatoriska konservatismen som motvilligt accepterade sina nederlag men försökte rädda det som gick. Att Tingsten kallade dem reformatoriska innebar inte att de gett upp konservatismens fientlighet mot reformismens frigörande samhällssyn. Deras reformatoriska projekt var i stället kontrollerande, disciplinerande och nedhållande.

Även den tredje vågen vacklar mellan de två polerna. Marine Le Pen verkar i huvudsak fullfölja den kontrarevolutionära. David Cameron den reformatoriska. Søren Krarup tillhör de kontrarevolutionära, men rör sig ändå ledigt mellan båda polerna och bär på ekon från både Maurras och Burke. Alla tre – Le Pen, Cameron och Krarup – förenas i sina angrepp på EU, invandring och internationella konventioner för mänskliga rättigheter. De uttrycker inte bara ett allmänt missnöje, utan omvandlar en sammanhållen samhällssyn till praktisk politik. I sin bok *Världens lyckligaste folk* gjorde Lena Sundström den oerhört viktiga iakttagelsen att Danskt Folkeparti inte alls är populistiska opportunisterna. De är i själva verket raka motsatsen: konsekventa, konsistenta och uthålliga. Därför kan de använda enkla paroller som "Ni vet vad vi tycker". Det gäller hela den tredje vågen. Opportunismen och osäkerheten finner man hos de andra partierna, i synnerhet i deras nervösa kompromissande med den tredje vågens nationalistiska ståndpunkter.

Konservatismens tredje våg var inte i första hand en reaktion på demokratin, utan på invandring, mångkultur och EU.

Med sin förankring i kyrkan, evangelierna och teologin skiljer sig Krarup från den i huvudsak religiöst tondöva tredje vågen. Innan han tog språnget in i den större idé- och kulturdebatten var han förgrundsgestalt i den konservativa kyrkorörelsen Tidehverv, som funnits sedan 1920-talet. Hans konservatism känns sträng och puritansk som en vitkalkad luthersk landsortskyrka. Men hans evangelikala utgångspunkter erbjuder en intressant bro till den amerikanska konservatismens tredje våg, som i motsats till den europeiska är helt nedsänkt i kristen fundamentalism. Han nämner aldrig USA. Men hans synsätt har transatlantisk potential.

Det är roligt att läsa Søren Krarup. Med sin blandning av stilsäkerhet, intellektuell skärpa och intolerant demagogi påminner hans böcker oväntat om Jan Myrdals maoistiska texter från 1970-talet. Båda utgår från en fast politisk ideologi som historien och samtiden sedan anpassas till. De älskar auktoriteter, föraktar humanismen och försvarar nationalismen. Man kan se hur den ickedemokratiska högern och vänstern snuddar vid varandra i deras böcker. I sin idébiografi gör Mikael Jalving en träffande karakteristik av Krarup: "Aldrig har Søren Krarups opgør været selvopgør, ligesom hans polemik aldrig har været ambivalent. Tvivlens nådegave er ikke Søren Krarups varemærke, og han vil nog være enig med sin afdøde fætter Jesper Langballe i at vor tid dyrker tvivlen med fejhedens styrke af frygt for at blive kaldt fundamentalist." Böckerna är en bildningsresa i konservatism. De underlättar ett intellektuellt och politiskt motstånd mot den tredje vågen.

Konservatismen har sedan den kring 1960 försvann från den politiska arenan mest uppfattas som en livsstil eller attityd: vem som helst kan väl ha konservativa drag? Nyliberaler brukar envist påstå att vänstern är de mest konservativa av alla. Men Krarup och den tredje vågen påminner om att konservatismen är en uppsättning politiska värderingar om hur staten och samhället ska styras. Konservatismen har alltid haft en samhällsomstörtande strömning, den kontrarevolutionära, och det är den som nu är tillbaka. Den har återvänt till politikens huvudarena. I några länder, som Ungern och Storbritannien, har den fått stort inflytande. I andra är den röststark men isolerad, som i Sverige och Frankrike. Men över hela Europa påverkar den nu politikens riktning i stora frågor om EU och migration.

Man kan enkelt ringa in tre viktiga frågor som spelar avgörande roll för Søren Krarup – och för konservatismens tredje våg i allmänhet. Nationen, mångkulturen och populismen.

NATIONEN

I *Den danske nødvendighed* utvecklade Søren Krarup 1994 sin nationalism. Boken inleddes med en diskussion om Gud, sedan följde ett avsnitt om den lutherska kyrkan och därefter kom själva folket. Det var ingen tillfällighet. Gud, kyrkan och folket är den triangel som bär upp samhället. Om ett hörn frigör sig eller faller bort kollapsar helheten. Det finns ingen danskhet utan Gud.

Hans nationalism andas mer kärv kyla än romantiskt svärmeri. Men nationen avgör allt för hans politiska synsätt. Först nationen, sedan resten. Kärleken till fosterlandet är en befallning och den som sviker straffas. "Således kalder Guds ord folket til at være tro mod sig selv og holde sit modersmål og sit fædreland højt i ære. At svige sit folk er da at foragte Guds ord."

Men han har samma problem som hela den tredje vågens konservatism. Trots att han alltid försöker uttrycka sig klart och tydligt lyckas han aldrig riktigt förklara vad den danska nationen egentligen är. Vilka som kan anses vara danskar blir inte klargjort. Han kan, i enstaka ögonblick av välvillighet, skriva att medborgarskap och en vilja att tillhöra nationen räcker för att bli dansk, men hans böcker pekar ändå i annan riktning: vissa människor, i synnerhet "muslimerna", kan aldrig bli danskar utan fullständig kulturell och religiös omvändelse – om ens då. När det kommer till kritan är den danska nationen en delad erfarenhet som traderats genom släktleden sedan tusen år.

Hela det nationella projektet vilar därmed på oklar grund, trots att det är så fundamentalt för den tredje vågen. Rune Engelbreth Larsen citerar i sin bok en politisk kollega till Krarup som 1989 med irriterad trötthet besvarade frågan om danskheten så här: "Hvad er Danmark? Skal man nu også forklare det? En befolkning. En ungdom som er parat til at kæmpe om nødvendigt. En kultur f.eks. en songskat. Et hjem. Skal man forklare hvad et hjem er?" (Han hette Jens Toldstrup och var aktiv i Dansk førening som då var samlingspunkt för den gryende nationalismen).

Søren Krarup återkommer ofta till begreppet "det verkliga", eller ibland "det konkret föreliggande". Han har plockat upp det från både Kierkegaard och Grundtvig, men det ligger djupt förankrat i konservatismens idéarv. Det verkliga är enkelt förklarat det som människan kan uppfatta med sina omedelbara sinnen, det icke förmedlade; de närmaste sammanhang man föds in i. Så här förklarar han: "Til menneskelivets virkelighed hører modersmål og fædreland og forældre og børn og den historiske sammenhæng, der omslutter det hele. Dette er det virkelige." Allt detta kan beskrivas

som förpolitiskt. Det är människans givna och orubbliga villkor som inte kan åsidosättas utan våld och övergrepp. Den som försvarar nationen mot invandring försvarar det verkliga.

*I likhet med
andra
konservativa
hävdar
Krarup att
han inte
ägnar sig åt
ideologi –
utan åt
verkligheten.*

Med det verkliga följer också motpolen det överkliga, och dit hör alla samhällliga och kulturella abstraktioner. Föreställningen om mänskliga rättigheter är en sådan överklighet. Likaså alla politiska ideologier. I likhet med andra konservativa hävdar Krarup att han inte ägnar sig åt ideologi – utan åt verkligheten. På så vis kan han också påstå att han inte är nationalist, eftersom det är en ideologi bland alla andra i överkligheten – han anser sig bara hävda det självklara. Och han anser sig inte heller vara religiös, i betydelsen att följa en utarbetad världsuppfattning – han tror i stället på det levande evangeliet, som är det verkliga och sanna.

Hans tolkning av kärleken till nästan inskränker sig därför till de allra närmaste. Solidaritet med människor på andra kontinenter, som inte tillhör det egna folket eller familjen, är en meningslös abstraktion. Människan är en verklighet. Mänskligheten är en överklighet.

I *Den danske nødvendighed* ansluter han sig till det motto kyrkofadern Benedikt av Nursia valde när han på 500-talet grundade ett kloster på Monte Cassino: *Stabilitas loci* – "pligten til at blive på sit sted". 1900-talets rotlöshet, rörlighet, reformism, förändringsprojekt och drömmar om evig fred har inte varit annat än "løgn og djævelskab." 2000-talets hot mot den danska nationen, och därmed den rotfasta nära verkligheten, är EU och mångkultur. Försvarsrörelsen leder bakåt, inåt, hemåt.

MÅNGKULTUREN

Guds död är ett bortfall som får folket att falla isär och fragmenteras. Invandringen är ett tillskott med samma konsekvens: att alla fasta former övergår till ett utslätat myller av ensamma människor. Invandringen utlöser en total meningsförlust. Danmark upphör.

I *Systemskiftet* skriver han att vid tiden för regeringsskiftet 2001 hade alldeles för många araber och afrikaner blivit medborgare med "stemmeret till Folketinget. Det havde været fortvivlende at iakttagte." Hans första uppdrag blev att förhandla fram nya krav på

invandrade för att få danskt medborgarskap, så kallade språktest. I sin bok frilägger Lena Sundström ett sällan (egentligen aldrig) uppmärksammat syfte med testerna. Efter några år presenterade danska myndigheter, med viss stolthet, att danskundervisningen blivit så mycket bättre att nästan alla klarade språktestet. Radarparet Krarup och Langballe reagerade med bestörtning. Avsikten var ju en helt annan, nämligen att de testade skulle *misslyckas*. Sundström citerar honom: "Proven för danskt medborgarskap är inte till för integrationens skull. De är till för Danmarks skull". 2005 skärptes därför kraven. Då tillkom svåra kunskapsfrågor om bland annat dansk historia. 2007 klarade bara hälften provet. Men det ansågs fortfarande för många och året efter blev frågorna ännu svårare.

Dansk Folkeparti och Venstreregeringen prövade helt enkelt ut ett system för vad som i USA kallas disenfranchisement, det vill säga att grupper av befolkningen ställs utanför rösträtt och andra politiska rättigheter. Om de invandrade – som arbetar, betalar skatt och skjutsar sina barn till skolan – förhindras medborgarskap har skadan på nationen minskat. De "äkta danskarna" kan på så vis förbli landets kärna och behålla den politiska dominansen över "de främmande". Medborgartesterna är tänkta att ha samma funktion som kunskapsproven i Sydstaterna hade ända till 1960-talets början när segregeringslagarna sopades undan och rösträtten garanterades. I *Systemskiftet* konstaterar Krarup i samband med sin oro över invandrades rösträtt att "i en nation skal man selvsagt diskriminere på national basis". Han kallar det "indfødsret", i amerikansk politik heter det "white supremacy".

Hans förakt, eller egentligen skräck, för det mångkulturella samhället är gränslöst. Han anser att "etnisk likabehandling" berövar Danmark all mening, eftersom danskheten måste ha en särställning. Etnisk diskriminering är den stomme nationen vilar på. Grundlagen bör skilja mellan danskar och främmande och ge de senare gäststatus i danskarnas hem, annars kommer folket upplösas och övergå till meningslös befolkningsstatistik. Folksjälen förflyktigas. De mångkulturella samhällsidealen är därför ett "förräderi mot det danska folkets existens och Danmarks hela historia" skriver han i *Den danske nødvendighed*. I takt med den moderna islamofobins frammarsch under 00-talet har islam blivit en ny fixpunkt för honom. Hans intolerans är kompromisslös. Den kristna världen har befunnit sig i krig med den muslimska i 1400 år, skriver han. Frontlinjerna har nu förflyttats till Köpenhamns gator, skolor och badhus. Han försvarar korstågen som ett försvarskrig. "På snart sagt alle områder presses danskerne i dag af tyranniske

islamiske forskrifter, som forarges over det grundlæggende i vores kultur."

Antirasismen jämför han i samma bok med den nazityska militarismen under andra världskriget. Den är en "organiserad hjärntvätt" och (i likhet med miljöaktivismen) en totalitär ideologi. Men det kommer gå med antirasismen som med den tyska ockupationen: den kommer bekämpas, drivas bort och utplånas. För i längden kan man inte terrorisera ett helt folk, avslutar han.

POPULISMEN

Den tredje vågens avgjort mest innovativa tillskott till den konservativa idétraditionen är deras folklighetsvurm – den politiska populismen. Ursprungligen var populismen en amerikansk folkrörelseliknande vänstervåg under slutet av 1800-talet, som i huvudsak var ickekonservativ. Den var stark i Södern där den ifrågasatte och hotade den rasistiska segregationspolitiken. I amerikansk samhällsdebatt är populism fortfarande en respekterad vänsterposition med radikaldemokratiska ambitioner. Den har också en lång, men i allmänhet dold, historia i europeisk politik. Den har nu övertagits och framgångsrikt omvandlats från en naturlig konsekvens av demokratins idéer till ett vapen riktat mot samma värdegrunder: mänskliga rättigheter, människors lika värde och jämlikhetstanken. Søren Krarup har sedan 1960-talet bidragit till att ge processen karaktär. Hans högerståndpunkt är fullständigt populistisk.

I hans argument återkommer hela tiden den klassiska populistiska konfliktlinjen, med en idealisering av folket och ett misstänkliggörande av eliterna. Förenklat kan man säga att folket är fosterlandsälskare och eliterna landsförrädiska kosmopoliter. Så här lät det 1994 i *Den danske nødvendighed*: "folketinget som en velfærdskomité, enevældig og i realiteten uforstyrret af folket, partierne som en magtfuldkommen adel, der fra tid til anden opføre et skuespil under navnet 'frie valg' til folkets beroligelse, en forflygtelse af ansvaret for landet og folket til fordel for partikombinationer".

Några sidor längre fram karakteriserade han folket som "noget kvalitativt og historisk, en personlig virkelighed af samme art som ens familie og ens hjem". Professionella politiker kommer alltid att svika sitt folk, slog han fast i antipolitisk anda sju år innan han själv blev avlönad partipolitiker i Folketinget. Han lyckas inte undvika alla populisters klassiska fälla: att tala för folket utifrån en egen

privilegierad och "insiktsfull" position. Man ska inte glömma att Krarup tillhör en yrkesgrupp som fortfarande är laddad av historisk auktoritet, sockenprästen. Men han försöker också erövra ett slags monopolställning att uttolka den folksjäl – folkeånd – han vill väcka. Varför är denna metafysiska själ nödvändigtvis nationellt konservativ och inte kulturradikal eller något helt annat? Det förklarar han aldrig. Genom att fräckt ta det för givet förvandlar han det till en premiss för hur man tänker om samhället och dansk historia. I det här avseendet påminner han om många av 1900-talets intellektuella marxister; de ansåg sig stå i nära förbindelse med arbetarklassens vilja och strävanden, Krarup med folkets.

Den tredje vågens radikala konservatism är inte lika stolt demokratifientlig som de tidigare varit. Demokratin har fått en så stark ställning bland medborgarna att den helt enkelt blivit svår att konfrontera. Kontrarevolutionärerna – som Sverigedemokraterna, Front National, Dansk Folkeparti och andra – har tvingats uppdatera och förändra sina synsätt. Populismen har erbjudit en lösning på det dilemma som demokratins seger innebär. Med dess hjälp kan de till och med framställa sig som de sanna demokraterna. Men demokratin är inte alls det mest väsentliga för dem. De som gör den till huvudsak kallar Krarup nedlåtande för idealister och deras värderingar för "demokratism".

Søren Krarup använder sällan begreppet demokrati. Han föredrar ett annat uttryck, folkstyret. Hans förhållande till det demokratiska kan bara förstås i ljuset av hans folk- och nationsbegrepp: Folket är "en levande organisme" sammantvinnade av en tusenårig historia, sammanhållna av Gud och den lutherska kyrkan, alltid hotade av yttre fiender, nu genom invandring, globalisering och europeisk överstatlighet.

Eftersom folket och nationen tillhör "det verkliga" går det alltid före demokratin som med sina abstrakta principer kommer från överklighetens sfär. Att till exempel hindra invandrade att få politisk rösträtt är visserligen en inskränkning av demokratin, men kan enkelt uppfattas som ett försvar av det Krarup kallar folkstyret. Både Danmark och folkstyret framstår hos honom som givna förpolitiska tillstånd som demokratin i bästa fall kan tjäna, i sämsta fall upplösa. Samma sak gäller adelns envælde, den absoluta monarkin eller andra former av diktatur.

*Eftersom folket
och nationen
tillhör "det
verkliga" går
det alltid före
demokratin
som med sina
abstrakta
principer
kommer från
överklighetens
sfär.*

Han är nästan chockerande ointresserad av själva styrelseformen. "Når styrelseformen er et middel, fordi Danmark er målet", kommer den tid då den måste förändras för att rädda fosterlandet – det gäller även demokratin som styrelseform.

I *Fædreland og folkestyre* försvarar han Højres motstånd mot allmän rösträtt och parlamentarism under de segslitna konstitutionella striderna i Danmark under slutet av 1800-talet. Högern stod då på nationens sida, hävdar han. "Folkets forsvar ær ikke en partisag, men en folkesag, og hvis folket har mistet modet og viljen til at forsvare sit land, må de, der har modet i behold, handle mod folkets flertal, til folkets bedste." Folkstyre kan med andra ord betyda något helt annat än demokrati: det kan vara den fosterlandsälskande elitens oinskränkta styre över den förslappade majoriteten. Parlamentarismens regelstyrda partipolitik skapar nationell splittring, i stället för den sammanhållning det oklara, vackert drömska, folkstyret framkallar. Det finns ögonblick när Søren Krarup med en lätt hjälpende knuff i ryggen skulle kunna ta steget över till fascismens idé om folkstyret som det tolkades i Italien under Mussolinis långa regeringsperiod.

Søren Krarup och den tredje vågens konservativa vantrivs i demokratins samhälle.

Inlindat i det populistiska folklighetssvärmeriet – fläskkött, flagga och försvar – ligger en dold dröm om auktoriteternas återkomst. Hans bok *Demokratisme* från 1968 var en uppgörelse med demokratin som en specifik reformistisk rättighetsideologi. Han noterade hur den släckte gamla auktoriteters sken och drog slutsatsen att den var totalitär i sin vilja att lägga livet till rätta. Att reformismen gett demokratin ett kvalitativt innehåll att sträva mot – den demokratiska människan – avslöjar "at det ikke er friheden der står imellem demokratiet og diktatur, men snarere to forskellige former for tvang".

Bland de som genom demokratismen fått sin auktoritet eller maktutövning beskuren återfinns Gud, prästerna, föräldrarna och skollärarna. Han understryker ofta sambandet mellan nation och familj genom orden *faderslandet* och *modersmålet*. Han har protesterat mot förbudet för föräldrar att aga (misshandla) sina barn och angripit föreningen Bris (Barnens rätt i samhället) inflytande i samhällsdebatten. Gränsernas disciplinerande och ordningsskapande kraft måste restaureras, såväl i geografin och mellan människorna som i varje enskilds inre.

POLITIKENS OTILLRÄCKLIGHET

Inför valet 2011 valde Søren Krarup att lämna Folketinget och avsluta det han från början kallat en nationell värnplikt i ett pågående danskt försvarskrig. Han var då 74 år. Hans plats övertogs av dottern Marie. Han hade då suttit i tio år för Dansk Folkeparti som en intellektuell antipolitiker i ett anti-intellektuellt parti. Samtidigt hoppade även hans ständiga vapendragare Jesper Langballe av. Pia Kjærsgaards kommentar var avmätt: "Lige som de kom i rette tid, er de gået i rette tid." I valet förlorade Venstre regeringsmakten och Dansk Folkeparti sin makt över regeringen.

Inför valrörelsen hade regeringen, med entusiastiskt stöd från Dansk Folkeparti, börjat bygga nya gränskontroller som en protest mot den fria rörligheten och de öppna gränserna i EU. De var rädda att svenska medborgare med mörk hudfärg skulle flytta till Köpenhamn. Den danska isolationismen hade stegrats till absurd freak-show.

Den optimism Søren Krarup uttryckte vid halvtid i Folketinget hade börjat vittra sönder. Invandringen hade bromsats, men fortsatte. Den mångkulturella vardagen rullade vidare. EU verkade orubbligt. De mänskliga rättigheterna betraktades fortfarande som självklara. Globaliseringen fortsatte. Sverige hade inte gått under. Mikael Jalving konstaterade att Krarup blivit pessimist med slutsatsen att systemskiftet 2001 inte varit tillräckligt omfattande för att sopa ut kulturradikalismen och "hævde sansen for hvad Danmark er". Anstormningen såg ut att utmynna i besvikelse. Makten hade uppenbarligen varit för begränsad och inte tillräckligt absolut och allomfattande. Var det demokratin som sådan som var för vek, krävde "försvarskriget" andra medel? Den politiska eliten och Systemet Politiken hade överlevt och, med Jalvings ord, allierat sig med "de brune".

Hans pessimism kan tolkas som ett behov att efter tio år i den politiska makteliten återta den enklare rollen som outsider och nederlagens hjälte. Men den uttrycker också den tredje vågens kontrarevolutionära krav på total seger, där inget annat kan räknas som framgång. Han har ju inte uppfattat sitt uppdrag som att förbättra eller reformera nationen, utan att rädda den från undergång. Det lämnar inte utrymme för kompromisser. I sin danska historieskrivning tvinnar han på ett obehagligt sätt samman en kontinuerlig motståndsrörelse från krigsårens nazityska ockupation till 2000-talets föreställda ockupation av de invandrade. Motståndsrörelse, ockupation, landsförräderi och försvarskrig är återkommande ord som smälter samman över decennierna.

Søren Krarups opinionsarbete är en framgång. Danmark har förändrats av Dansk Folkeparti. Det verkar inte längre finnas några avgörande och principiella skillnader mellan Venstre och Socialdemokraterna i frågor om EU, invandring och mångkultur. De befinner sig insvepta i Krarups skugga. Inför valet till Folketinget 2015 skrev kolumnisten Thomas Borchert i Jyllands-Posten att "Den politiker, som mest troværdigt lover den hårdeste udlændingepolitik, vinder." (31/5).

Krarup verkar i ett litet språkområde och har i sitt arbete utvecklat en medvetet provinsieell stil. Han kommer därför aldrig läsas av andra européer i någon större utsträckning. Men han skriver innesluten i konservatismens tredje våg och tillhör rörelsens mest skärpta pionjärer. Han har säkert indirekt bidragit till att ge den karaktär via dansk politik och samhällsdebatt. Det som framstår som utpräglat och en aning excentriskt danskt har universella anspråk. Den som vill förstå den nya konservatismens hårda kärna kan läsa Søren Krarup. Där ligger projektets politiska riktning förklarad.

PISKAN

När han i *Det moderne sammenbrud* vandrade genom Paris och funderade över den franska revolutionens betydelse för 1900-talets samhällsförfall vände han sig till Søren Kierkegaard för att få hjälp. Hos honom fann han ett försvar för auktoritet, ordning och kristen tro. Han återgav Kierkegaards berättelse om hur den danska kungens kusk använde piskan för att få hästen att stå stilla. Varför står den så orubbligt stilla, undrade Kierkegaard och svarade: "Den fik indtrykket af det ubetingede, derfor er den ubetinget stille."

Enligt Krarup använde Kierkegaard bilden med kusen, piskan och hästen för att berätta hur folket, "i frihedsberusens begejstring", under 1848 års europeiska revolutioner och uppror till sist nyktrade till och stillade sig. 1789 års idéer kunde på så vis tillfälligt hejdas. Det var den kristna förkunnelsen som fick hästen att stå stilla och inse sin begränsning, skriver Krarup. Förkunnelsen är "kongens kusk. Loven er pisken, der frygteligt bringer slægten til selverkendelse ved at give den indtryk af det ubetingede. Uden kusen kun løbske heste. Uden kuskens pisk ingen mulighed for at bringe vognen og slægten til standsning."

Men var finns piskan i dag? "Hvorfør høres ikke hvinet fra den pisk, der kan give slægten indtryk af det ubetingede?"

LITTERATUR

Søren Krarup har skrivit ett trettiotal böcker. Jag har läst en handfull av de som anses viktigast i hans författarskap.

Demokratisme. En kritik. (Gyldendal, 1968).

Fædreland og folkestyre. En kritik af Danmarks nyere historie. (Gyldendal, 1974).

Det moderne sammenbrud. 1789–1984. (Gyldendal, 1984).

Den danske nødvendighed. (Spektrum, 1994).

Systemskiftet – i kulturkampens tegn. (Gyldendal, 2006).

Mikael Jalvings idébiografi *Søren Krarup og hans tid* (People's Press, 2014) är ett intressant hjälteporträtt som varit till stor hjälp. Rune Engelbreth Larsens *Det nye højre i Danmark* (Tiderne 2001) har några år på nacken, men är fortfarande läsvärd.

För att bättre förstå dansk politik har jag läst journalisten Roald Als *Nullerne* med Søren Mørchs underbart elaka teckningar (Politiken, 2012). Lena Sundströms *Världens lyckligaste folk* (Leopard, 2009) är självklar läsning.

För att hitta Krarups och den tredje vågens idéarv och historiska sammanhang har jag använt Henrik Arnstads *Ålskade fascism* (Norstedts, 2013) och Herbert Tingstens *De konservative idéerna* (Bonniers, 1939).

TIDIGARE RAPPORTER

I SERIEN NY TID

Rapporterna finns tillgängliga för nedladdning från

<http://www.arenaide.se/rapporter/>

Rapport 27, *Tyskar och "utlänningar"*, av Uno Westerlund, april 2015

Rapport 26, *Sätt riksdagen i karantän – en rapport om svängdörren mellan politik och påverkansindustri*, av Daniel Mathisen, maj 2015

Rapport 25, *Cuba the Growing Signs of Inequality – The Consequences of an Economy of Scarcity and Reforms*, av Katrin Hansing & Uwe Optenhögel, april 2015

Rapport 24, *Gör din plikt – kräv din rätt! – En utredning om medborgartjänst*, av Mats Wingborg, april 2015

Rapport 23, *Bortom skuldberget – Politiska och ekonomiska reformer för Europa*, av Daniel Mathisen, maj 2014

Rapport 22, *Ett marinblått Frankrike? – En analys av den Nationella frontens maktambitioner*, av Tomas Lindbom, april 2014

Rapport 21, *Taksim är överallt*, av Alexandra Franzén, februari 2014

Rapport 20, *Sino-japansk lek med historisk eld*, av Börje Ljunggren, januari 2014

Rapport 19, *The Swedish Model – conflict or consensus?*, av Håkan A Bengtsson, oktober 2013

Rapport 18, *Vi har aldri vært kulturradikale. Georg Brandes og kulturradikalismen*, av Håvard Friis Nilsen, maj 2013

Rapport 17, *Pengar till politikerna och risken för korruption*, av Sverker Lindström, april 2013

Rapport 16, *Wii the people – Partier, rörelser, infrastruktur och presidentvalskampanjen 2012*, av Matt Browne, översatt av Eric Sundström, december 2012

Rapport 15, *Vinst och den offentliga tjänstemarknaden – En rättslig analys*, av Ardalan Shekarabi, oktober 2012

Rapport 14, *Cuba – In Search of an "Orderly Transition"*, av Uwe Optenhögel och Florian Pronold, september 2012

Rapport 13, *Efter Europas svältkur – En ny ekonomisk debatt?*, av Katrine Kielos, juni 2012

Rapport 12, *Ecological Industrial Policy as a Key Element of a Sustainable Economy in Europe*, av Matthias Machnig, april 2012

Rapport 11, *Finanskapitalets makt och fackets möjligheter*, av

Ingemar Lindberg och Magnus Ryner, mars 2012
Rapport 10, *Myten om Järnladyn – Bilden av Margaret Thatchers ekonomiska politik*, av Katrine Kielos, februari 2012
Rapport 9, *Creating a Sustainable Solidaristic Society: A Manual*, av Bo Rothstein, november 2011
Rapport 8, *Från Tel Aviv till Teheran – Arbetarrörelsen i Mellanöstern*, av Alexandra Franzén, september 2011
Rapport 7, *Strategier för en global fackföreningsrörelse*, av Mats Wingborg, september 2011
Rapport 6, *Latinamerika, vänstern, framtiden*, av Magnus Linton, januari 2011
Rapport 5, *Det civila samhället mellan stat och marknad*, av Håkan Arvidsson, december 2010
Rapport 4, *Nästa vänster – efter den nationella klasskompromissens tid*, av Ingemar Lindberg, oktober 2010
Rapport 3, *Det populistiska laboratoriet. Nederländerna inför valet*, av Per Wirtén, juni 2010
Rapport 2, *What's left? Fransk vänster efter förnyelsen som aldrig kom*, av Wojtek Kalinowski, mars 2010
Rapport 1, *En radikal och progressiv stadspolitik – en provisorisk utopi*, av Johannes Åsberg, mars 2010

